

Náš rozhovor**... s čerstvým sedmdesátníkem,
profesorem MUDr. Augustinem Svobodou, CSc.**

Tvou celoživotní výzkumnou oblastí je biologie buňky a experimentálním modelem je buňka kvasinková. Smím tě požádat, abys v úvodu našeho rozhovoru našim čtenářům stručně popsal svou vědeckou práci?

Je to tak, studoval jsem biologii buňky na modelu buňky kvasinkové. Kvasinka je totiž jednoduchá buňka, která má většinu atributů buňky eukaryontní, tedy i lidské. To jsme nikdy neztratili ze zřetele, a tak jsme byli ve své výzkumné práci stále blízko lidské buňce, a tedy i biologii lékařské. V tom nás samozřejmě stimulovala výuka mediků. Co jsme vybádali? Všimněte si, že hovořím v množném čísle, neboť jsem byl stále členem nějakého týmu, tedy buď spolupracovníkem, nebo jsem měl spolupracovníky. První větším tématem, na jehož řešení jsem měl jistý podíl, byla regenerace buněčné stěny u protoplastů kvasinek. Podařilo se mi najít a definovat podmínky, za kterých se de novo vytváří buněčná stěna. Studium této regenerující stěny se pak věnovala hodně intenzivně prof. Kopecká. To byly výsledky nové a publikovali jsme je vskutku ve světových časopisech. Další tematikou bylo studium sexuálního párování kvasinek, kde se nám podařilo prokázat, že u kvasinek je i buněčná stěna sexuálním orgánem, neboť zprostředkovává kontakt buněk opačných párovacích typů. Z této tematiky zase výtěžila další významné poznatky doc. Slaninová. Když se začala studovat fúze buněk, přispěli jsme do této tematiky kvasinkovými protoplasty. Bývám sice citován jako ten, kdo publikoval poprvé nepohlavní spojení kvasinek, ale nebylo na tom moc originálního, pouze jsem aplikoval poznatky na jiných buňkách. Snad jen pro zajímavost, naše metodika fúze a regenerace protoplastů byla využita A. Hinnenem v r. 1978 k transformaci kvasinek cizorodou DNA a k detekci místa, kde se cizí gen uloží – to byl

vlastně první exaktní průkaz transformace eukaryontní buňky. Řadu let jsme také studovali funkci cytoskeletu v kvasinkové buňce a také změny buněk v průběhu tepelného a osmotického stresu. Trochu jsem i pyšný, že jsem spolu se švýcarskými kolegy vysvětlil chování jader v průběhu meiózy u kvasinek. Měření počty citací a dalšími scientometrickými parametry – nejsem na tom nejhůř, ale sám si připadám spíše jako dělník na vědeckém poli. Největším uspokojením, které mi přinesla moje vědecká práce, je, že jsem některým skutečností stavby a funkce buněk porozuměl a že jsem poznal řadu úžasných lidí, kteří se radovali z každého, byť drobného objevu.

Patříš k těm, jejichž vědeckou dráhu nasměroval zejména O. Nečas – a ve tvém případě též i M. Nermut. Co ses od nich naučil?

S Milanem Nermutem jsem pracoval jen za studentských let. Naučil jsem se však od něho systematické experimentální práci a nasál jsem od něj nadšení z objevování. To mě vlastně dodnes neopustilo. O. Nečas sice nermutovské studenty neobdivoval, ale já jsem ho

zaujal právě tou nermutovskou precizností v experimentování. U obou učitelů jsem obdivoval vědeckou kritičnost – publikovali hodnotné práce a nemuseli nikdy nic odvolávat. S oběma jsem se však setkal až v době, kdy jsem se už rozhodl věnovat vědě. První impulz jsem dostal ještě jako gymnazista od Vás, pane profesore, když jsem četl v r. 1956 Váš článek o bakteriofágu ve Vesmíru. To, že pracujete na biologickém ústavu lékařské fakulty, to byla výzva Vás následovat.

Augustine, můžeš se honosit i vědeckým úspěchem zcela mimořádným: jsi čestným doktorem jedné zahraniční univerzity. Pochlub se tím i našim čtenářům!

Ano, titul „Doctor cytobiologiae“ mi udělila segedínská univerzita. Trochu jsem se vzpouzel tomuto vysokému uznání, necítím se tak významným vědcem, ale oni zřejmě chtěli vyjádřit uznání mému podílu na formování jejich mladých vědců. Mou laboratoří jich prošlo pět a já jsem zase na jejich mikrobiologickém ústavu strávil s přestávkami téměř rok. Onedlou jsem četl v Nature článek Milestones in cytoskeleton, kde jsem si připomněl, že aktin a myosin objevil v r. 1942 Albert Szent-Györgyi v Segedíně. Tak jsem byl v tom okamžiku pyšný na svou druhou Alma mater.

Na univerzitě je známo, že jsi věřící katolik. Co soudíš o slučitelnosti vědeckého myšlení a víry v Boha?

Myslím, že víra a rozum jsou slučitelné, zejména tehdy, když respektují svá teritoria. Víra totiž není jen soubor poznatků o Bohu, je to způsob života. Pro mě je věda úžasnou příležitostí pro poznávání stvoření, pro poznávání Stvořitelova díla, a to je mocným impulzem pro vědecké bádání. Myslím, že poznávání struktury molekuly, buňky či vesmíru vede většinu badatelů k úžasu nad dokonalostí řádu, který v nich nachází, dokonce i k úžasu nad jeho krásou. Já v tom vidím moudrost Stvořitele, a to mě vede k jeho obdivu a chvále. To však samo o sobě nevede k víře v osobního Boha, k tomu vedou ještě jiné cesty.

Právě jsme prošli obdobím, kdy jsme po 20 letech zjitřené vzpomínali dnů „sametové revoluce“. Jaké jsou tvé dnešní vzpomínky na práci v rehabilitační komisi Lékařské fakulty MU, jež byla jedním z aktuálních výdobytků této revoluce?

O zlu, které se manifestovalo v průběhu oněch 40 let socialismu, jsem samozřejmě věděl, avšak setkání s konkrétními lidmi, kterým toto zlo poznamenalo celý život, udusilo mladistvé ideály či nedovolilo rozvinout tvůrčí schopnosti, bylo velmi těžké. Udělení čestných diplomů vyloučeným studentům bylo jen slabou náplastí na prožitou bolest a zklamání. Jsem rád, že se ty rehabilitace projednaly záhy po listopadu. Kdyby se termín projednávání na nějaký rok odložil, určitě by někdo z politiků legitimitu rehabilitací zpochybnil nebo by na to celá společnost rychle zapomněla.

Pocházíš z typické jihomoravské vsi Starý Poddvorov. Víš, že tvoje vědecká zvidavost ti nedala, aby ses neponořil také do bádání její historie. Co se ti podařilo objevit na tomto poli?

Naše vesnice vznikla zhruba před 300 lety, když se začaly vinohradnické boudy přeměňovat na chaloupky. Byla to vesnice velice chudá, závislá jen na tom, co přinesla dřina na malých hospodářstvích. Trochu jsem se naučil hledat ve starých matrikách a archivech, a tak vytvářím „genealogii“ místních rodů a píši historii osídlení na jednotlivých parcelách. Spolu s historiky naší filozofické fakulty se podílím na přípravě knihy o osadnících Starého Poddvorova. Přišel jsem na řadu nesrovnalostí v dosavadních zprávách o historii, třeba že na zvonici zvoní nikolív sv. Donát, ale sv. Isidor, že větrný mlýn má zcela jiný původ, než se udává, že první zmínky o osadnících jsou již z r. 1678 v Horenské knize atd. To však není hlavní motiv mého zájmu o historii. Je pro mě zážitkem vracet se k známým i neznámým lidíčkám z „Potvorova“, chudým a upracovaným, malého i velkého ducha, veselým i smutným, těšit se z jejich moudrosti a sdílet jejich

radost ze života. Zdá se mi, že k nim pořád náležím a snad proto si tu historii rád připomínám.

Přesto, že jsi už sedmdesátníkem, nejsi ještě profesorem emeritním, nýbrž výkonným. Prozrad' nám, co na Biologickém ústavě děláš? Jaké cíle své práce na tomto ústavě dnes vidíš?

Mám už jen částečný pracovní úvazek a přednáším a zkouším molekulární a buněčnou biologii pro bakalářské směry a mám také dvě přednášky a seminář pro mediky. Přednášky z molekulární a buněčné biologie vyžadují stále doplňování novými poznatky, a tak se moje práce teď více soustřeďuje spíše na přípravu výuky.

Biologický ústav se poněkud proměnil, nejen svou lokalizací, ale především odborným zaměřením. Projekty, na kterých se na ústavě

pracuje, jsou dosti vzdáleny mým aktuálním vědomostem, ale raduji se z každého úspěchu, kterého pracovníci ústavu dosáhnou, tedy moje sounáležitost k ústavu stále trvá. Vybavila se mi vzpomínka na jednoho emeritního profesora – klinika, kterého velmi bolelo, že se ho už nikdo nedotazoval na odborné věci. Podobné problémy si nedělám, vím, že taková je současná věda. Já si přeji něco jiného, totiž aby mě ta vědecká zvidavost ještě nějaký rok zůstala a mohl se dotazovat já.

Závěrem tohoto rozhovoru ti jménem redakční rady revue Universitas k tvému letošnímu životnímu jubileu co nejsrdečněji blahopřeji – a hlavně ti přeji, aby sis ve zdraví dlouho užíval radost z poznávání i ze sdílení tohoto poznání se studenty.

*Rozmlouval
a autorem fotografie je
prof. MUDr. Jan Šmarda,
DrSc.*

Ruthenbeck Reiner: **Zavěšení IV**, 1969/1870